

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่ได้มีวิวัฒนาการมาเป็นเวลาหลายพันปีแล้ว โดยถือการอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับที่สามและเป็นระดับสูงสุดในระบบการศึกษา เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นหลังจากมัธยมศึกษา "ขอบข่ายของการอุดมศึกษาจึงครอบคลุมการศึกษาตั้งแต่ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญาจนถึงระดับปริญญาเอก" ซึ่งการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกนั้นเป็นปริญญาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะในการพัฒนาประเทศนั้นแต่ละประเทศต้องรู้ปัญหาของตนเอง ต้องการข้อมูลของตนเอง ต้องการวิธีปฏิบัติของตนเอง เพื่อแก้ปัญหาประเทศเอง ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 ถึง 2529) ได้มุ่งเน้นให้สถาบันอุดมศึกษาส่งเสริมการวิจัย ค้นหาเพื่อหาความก้าวหน้าทางวิชาการและเพื่อประยุกต์ผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยด้านพลังงานและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท การวิจัยจึงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของอุดมศึกษาที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลของการศึกษาทั้งระบบ

เซอร์ ชาร์ลส์ ดาร์วิน (Sir Charles Darwin) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิทยาศาสตร์ จากประเทศอังกฤษ ซึ่งองค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้ส่งมาศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการของวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2497 ได้พยายามชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างภารกิจของมหาวิทยาลัยกับสถาบันการศึกษาระดับต่ำกว่ามหาวิทยาลัย หรือโรงเรียน โดยชี้ให้เห็นว่า โดยปกติสถาบันการศึกษาระดับต่ำกว่า

1 วิจิตร ศรีसान, หลักการอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2518), หน้า 6.

มหาวิทยาลัยจะเน้นภารกิจทางด้านการสอนเป็นหลัก แต่มหาวิทยาลัยนอกเหนือจากจะเน้นทางด้านการสอนเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งแล้ว หน้าที่ทางด้านการศึกษาค้นคว้าขั้นสูงหรือวิจัยก็เป็นหน้าที่สำคัญ หน้าที่ประการที่สองนี้เกี่ยวกับเรื่องการวิจัยค้นคว้าเพื่อบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อจะใ้ประโยชน์สำหรับการสอนและสำหรับการพัฒนาประเทศชาติ เซอร์ อารคัส คาร์วิน ได้เน้นหน้าที่ทั้งสองประการ คือ ทั้งทางด้านการสอนและการวิจัยค้นคว้า ว่าเป็นหน้าที่หลักและโดยเฉพาะหน้าที่ประการที่สอง เป็นหน้าที่ซึ่งทำให้มหาวิทยาลัยแตกต่างจากสถาบันการศึกษาระดับอื่น¹

สำหรับประเทศไทย ก่อนหน้าที่จะมีระเบียบพววมหาวิทยาลัยว่าด้วย การให้ข้าราชการไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ พ.ศ. 2523 นั้น ได้มีการอนุมัติให้อาจารย์ลาไปทำวิจัยโดยอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติเป็นรายบุคคลและโครงการที่เสนอเป็นราย ๆ ไป (ad hoc) โดยผู้ขออนุมัติจะไปทำวิจัยที่ไหนก็ได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก เช่น อาจได้รับทุนวิจัย อเล็กซานเดอร์ วอน ฮัมโบลต์ ของเยอรมัน (German Alexander Von Humboldt) เป็นต้น ในช่วงนั้นสามารถทำได้เพราะยังมีผู้สนใจและมีคุณสมบัติเป็นนักวิจัยน้อยอยู่ จนกระทั่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต้องออกระเบียบให้การให้อาจารย์ลาไปทำวิจัยได้โดยได้รับเงินเดือนเต็ม และยังสามารถพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนตามปกติ เพื่อสนับสนุนให้อาจารย์ทำวิจัยให้มากขึ้น และมหาวิทยาลัยอีกหลายแห่งก็ดำเนินการเช่นเดียวกัน โดยเชื่อว่าจะสามารถกระตุ้นให้อาจารย์หันมาสนใจทำวิจัยกันมากขึ้น เป็นที่น่าสนใจว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยอยากให้มีการอนุญาตให้ลาไปทำวิจัยได้ แต่ไม่อยากจะให้ออกเป็นกฎระเบียบอย่างที่เป็นอยู่ จอมที่จะให้มีการพิจารณาเป็นราย ๆ ไป (ad hoc basis) และเพื่อเสริมให้มีการวิจัยมากขึ้น ทางรัฐบาลยังได้ออกระเบียบว่าด้วยการให้ข้าราชการไปทำวิจัยในต่างประเทศโดยได้รับเงินเดือนเต็มและได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปีตามปกติ ทั้งนี้ก็กำหนดอัตราของผู้ที่จะลาไปดังนี้ อาจารย์มหาวิทยาลัย

¹ วิจิตร ศรีสอาน, หลักการอุดมศึกษา, หน้า 28.

ร้อยละ 6 คือนักวิชาการอื่น ๆ ร้อยละ 3 ทั้งนี้เพราะเล็งเห็นความหาวิทยาลัยเป็นแหล่งของนักวิจัยมากกว่าหน่วยราชการอื่น ฉะนั้นในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดไว้ว่าการวิจัยเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่จะต้องกระทำควบคู่ไปกับการสอน และบริการทางวิชาการแก่ชุมชน แต่ในทางปฏิบัติขอบข่ายของการวิจัยยังอยู่ในวงจำกัดและผลงานวิจัยที่มีต่ออาจารย์และโปรแกรมการศึกษายังมีปริมาณน้อย ยกเว้นสาขาแพทย์

สำหรับการอุดมศึกษาของไทยนั้นโดยทั่วไปอาจกล่าวได้ว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยเข้าร่วมทำงานวิจัยไม่มากนัก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้สำรวจปริมาณงานของอาจารย์ประจำปี 2519 พบว่าอาจารย์ใช้เวลาทำงานวิจัยและแต่งตำราเพียงร้อยละ 6.2 ของปริมาณงานทั้งหมด อาจารย์ทุกคนใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการสอนถึงร้อยละ 54.4 ใช้เวลาในการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพร้อยละ 12.2 งานคานาบริหารร้อยละ 8.8 และการให้บริการสังคมร้อยละ 7.4 งานนอกเหนือจากนี้ที่อาจารย์ใช้เวลาน้อยกว่าการวิจัย คือ การเป็นกรรมการต่าง ๆ ร้อยละ 4.3 เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร้อยละ 2.0 เกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษาร้อยละ 1.9 พัฒนาหลักสูตรร้อยละ 1.7 การสอบวิทยานิพนธ์และการบรรยายพิเศษร้อยละ 1.1

สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็เช่นกัน มีการทำวิจัยกันน้อยมากเนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่จะมีชั่วโมงการสอนมากทำให้ไม่มีเวลา หรือมีเวลาน้อยเกินไปที่จะทำงานวิจัยนอกเหนือจากอุปสรรคการขาดแคลนทุนสำหรับทำวิจัยและเหตุผลส่วนตัวอื่น ๆ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ จะได้รับการให้ความสนใจแตกต่างกันไปตามสถาบัน สาขาวิชา และแม้แต่ตัวอาจารย์เอง การที่อาจารย์มีส่วนร่วมในงานวิจัยน้อยมิได้เป็นปัญหาต่อการอุดมศึกษาของไทยเท่านั้น มิลเลอร์ (Miller) ได้เสนอผลการจัดลำดับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ 14 อย่าง จำแนกตามสาขาวิชา โดยลำดับที่ 1 มีความเกี่ยวข้องมากที่สุด

¹ สมชาย ทยานยง และชนิตา ศิลปอนันต์, รายงานการสำรวจและวิจัยลักษณะหน้าที่และปริมาณของอาจารย์ประจำในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518),

จนถึงลำดับสุดท้าย คือ ลำดับที่ 14 ซึ่งผลการวิจัยลำดับที่ 1 นั้น ส่วนมากจะได้แก่ การสอน¹

ในลักษณะสากลการวิจัยนับเป็นภารกิจที่อาจารย์จะต้องกระทำควบคู่ไปกับการสอนในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เพราะการวิจัยจะช่วยให้อาจารย์ผู้ทำวิจัยมีประสบการณ์และความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ต่องานสอนของอาจารย์ผู้นั้น และพหุสาขายังได้กล่าวไว้ว่างานวิจัยเป็นการสร้างประโยชน์ในด้านความรู้ให้แก่มนุษย์และสังคมโดยตรง ทั้งยังเป็นการสร้างฐานะและศักดิ์ศรีของมหาวิทยาลัยให้ผู้วิจัยนั้นตั้งก็ค้อยู่ด้วย² และที่สำคัญที่สุด คือ ผลงานวิจัยไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเท่านั้น ยังมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเราสามารถนำผลของการวิจัยตลอดจนข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ มาใช้ศึกษาเป็นแนวทางสำหรับแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว และวางแผนสำหรับการทำงานในอนาคต ดังนั้น งานวิจัยจึงมิใช่ผลงานที่ทำขึ้นเพื่อการอ่านหรือการเรียนรู้อย่างเดียว หากสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วย ผลงานวิจัยเพียงเรื่องเดียวอาจนำมาแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้หลายปัญหา เช่น ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการขยายตัวของประชากรสามารถนำมาแก้ปัญหาสังคมได้หลายด้าน เป็นต้นว่า การขยายเมือง การวางผังเมืองและที่อยู่อาศัย การจัดการศึกษา การวางแผนครอบครัว การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและอื่น ๆ และจากการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ทำให้เกิดปัญหาค้นสภาพแวดล้อม เช่น อากาศเป็นพิษ น้ำเสีย การแก้ปัญหาเรื่องประชากรและสิ่งแวดล้อมจึงทวีความสำคัญขึ้น นอกจากนี้การวิจัยยังนำมาซึ่งการสร้างงานสร้างความรู้ใหม่ ๆ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สร้างความก้าวหน้าให้แก่โลก ผลงานวิจัยจึงนำมาประยุกต์และแก้ปัญหาของประเทศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นผู้บริหารและผู้บริหารนิเทศชอบการอุดมศึกษาจึงควรสนับสนุนขอเสนอแนะของ ป่วย ยิ่งภากรณ ที่ให้เร้าหรือจูงใจ ตลอดจน

¹ R.I. Miller, Evaluating Faculty Performance (San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1972), p. 4.

² พหุสาขุ, "มหาวิทยาลัยในเขตภูมิภาคกับภาวะแวดล้อม," วารสารสภาการศึกษา (เมษายน 2516): 36-58.

กระตุ้นให้อาจารย์ ประชาชน ใฝ่มีส่วนรับรู้และเข้าใจความสำคัญองงานวิจัย เพราะงานวิจัยจะช่วยให้การวินิจฉัยปัญหา การกำหนดนโยบาย การจัดทำโครงการใหญ่ ๆ มีโอกาสผิดพลาดได้น้อย¹

นอกจากนี้ยังมีผู้สังเกตเห็นความสำคัญของการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาอีกผู้หนึ่ง คือ เจตนา นาควัชระ ที่กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาเป็นเชิงเสนอแนะว่า สถาบันอุดมศึกษาน่าจะเป็นสถานที่ที่อาจารย์ผู้สอนจะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ได้ดีและอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะอาจารย์เหล่านั้นจะต้องผ่านการทำงานวิจัยมาแล้วในรูปลักษณะใดลักษณะหนึ่ง² ความคิดของ เจตนา นาควัชระ ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยกับการเรียนการสอนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยนี้เป็นไปในแนวเกี่ยวกับความคิดเห็นของ ระวี ภาวิไล ซึ่งกล่าวไว้ว่า โดยเหตุมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันถ่ายทอดวิชาการ อาจารย์จึงควรที่จะแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะกระทำการสำคัญนี้ให้ผลดียิ่งขึ้นไปเสมอ โดยเฉพาะในปัจจุบันปริมาณเนื้อหา ความลึกละเอียดของความรู้ได้เพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการวิจัย วิเคราะห์เนื้อหาโครงสร้างของวิชาและความสัมพันธ์ระหว่างแขนงวิชา วิธีการสาขิต หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ฯลฯ เหล่านี้เป็นหัวข้อวิจัยที่ควรกระทำ เพราะจะมีผลโดยตรงต่อการกิจการสอนของมหาวิทยาลัย และเป็นคุณประโยชน์แก่สถาบันอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยผลงานเช่นนี้ของมหาวิทยาลัย³

¹ ป่วย อิงภากรณ์, "มหาวิทยาลัยกับสังคมไทย," ใน ศูนย์ศึกษา (เมษายน ถึง มิถุนายน, 2516): 57-64.

² เจตนา นาควัชระ, "สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการวิจัยด้านภาษาและวรรณคดี," รายงานการสัมมนาเรื่องพัฒนาการวิจัยด้านมนุษยศาสตร์ (สภาวิจัยแห่งชาติ, 2519), หน้า 63, 87.

³ ระวี ภาวิไล, "แนวคิดเรื่องวิชาการในมหาวิทยาลัย," เอกสารการสัมมนาวิถิตการทางวิชาการในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สมาคมสังคมสงเคราะห์ศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513), หน้า 44.

ในยุคต้น ๆ ประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย เช่น ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศไทยได้รับแรงกระตุ้นจากประเทศในซีกโลกตะวันตก ซึ่งเจริญด้วยวิทยาการทางด้านศิลปะและวิทยาศาสตร์ ทำให้ต้องเปิดประตูประเทศและรับอารยธรรม วัฒนธรรมและเทคโนโลยี ซึ่งในขั้นต้นได้จากการศึกษาจากตำรา เอกสาร ซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศทั้งสิ้น ฉะนั้นสถานศึกษาชั้นสูงที่เปิดขึ้นในระยะต้นจึงต้องศึกษาภาษาต่างประเทศเป็นหลัก เพื่อให้อ่านและแปลตำราได้ จนเป็นที่กล่าวกันว่า มหาวิทยาลัยปักกิ่ง มหาวิทยาลัยกว๋างตุ้ง และมหาวิทยาลัยโตเกียว ได้ชื่อว่าเป็นสถานศึกษาภาษาต่างประเทศ "Places for studying foreign books" จนในที่สุดประเทศจีนและญี่ปุ่นก็ก้าวหน้าทางวิชาการเท่าเทียมกับประเทศตะวันตก มหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาจึงเป็นแหล่งศึกษาศิลปะและวิทยาศาสตร์เด่นเกี่ยวกับตะวันตก คือ "schools for acquiring arts and sciences" ส่วนสถาบันอุดมศึกษาของไทยแทบทุกแห่งนั้น จนกระทั่งปัจจุบันนี้ยังคงขาดแคลนตำราภาษาไทยในสาขาวิชาต่าง ๆ อีกมาก จึงทำให้วิทยาการต่าง ๆ ไม่เจริญก้าวหน้าอย่างประเทศอื่น ๆ ที่กล่าวมา จึงเป็นการสมควรที่สถาบันอุดมศึกษาจะมีโครงการส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ทั้งหลายทำการค้นคว้าเพื่อเขียน เรียบเรียงหรือแปลตำราให้มากขึ้นจากที่ทำกันอยู่แล้วแต่เป็นส่วนน้อย และตำราซึ่งมีข้อมูลวิจัยเป็นพื้นฐานย่อมจะมีคุณค่ากว่าการเขียนตามหลักการลอย ๆ หรือคำมัญญ์สำนักอีกด้วย ซึ่งในเรื่องนี้ กุสุมา สนิทวงศ์ และพาลี เชี่ยววานิช เน้นให้เห็นว่า ไม่มีสภาพใดในมหาวิทยาลัยที่นำเข้าไปกว่าภาพอาจารย์ ซึ่งนั่งอ่านคำบรรยายของคนที่ได้เขียนขึ้นมาเมื่อกว่า 10 ปีมาแล้ว โดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง

¹ Tran Ngoc Hinh, Prof, " Goals for Southeast Asian Universities: The Goals of Asian Universities," in ASAIHL (Bangkok: Association of Southeast Asian Institutions of Higher Learning, 1968), p. 68.

แก้ไขกันอย่างไค้ทั้ง ๆ ที่ความรู้ในแขนงวิชานั้นได้รุดหน้าไปมากมาย นอกจากนี้ในบางแขนงวิชา การค้นคว้า เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การสอนมีความหมายเป็นที่เข้าใจของนิสิตนักศึกษา เช่น วิชามนุษยศาสตร์ หรือสังคมวิทยายังไม่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับประเทศไทยเพียงพอสอนจึงยกตัวอย่างต่างประเทศซึ่งไม่สู้จะมีความหมายค่อนนิตินักศึกษาไทยนัก ฉะนั้นการขาดการค้นคว้าจึงมีผลให้เกิดความล้าสมัยทางวิชาการและขาดประสบการณ์จากของจริงที่จะมาอ้างประกอบการสอนแก่นิสิตนักศึกษา¹

โดยที่งานวิจัยถูกละเลยและให้ความสำคัญน้อยกว่าการสอนดังที่กล่าวมาแล้วจึงทำให้บทบาททางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยในดานนี้ไม่เป็นที่สมบูรณ์ เรื่องนี้ได้มีผู้รู้หลายท่านกล่าวถึงอุปสรรคของการปฏิบัติงานวิจัยของอาจารย์ไว้มาก ฉะนั้นงานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้จึงเป็นการกล่าวถึงความสำคัญของงานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของการวิจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท่านก็มีทัศนะที่แตกต่างกันออกไปตามความรู้ ความเชื่อประสบการณ์และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยของแต่ละท่าน จากผลงานวิจัยเหล่านี้ทำให้มองเห็นปัญหาอันเป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้อาจารย์มหาวิทยาลัยทำการวิจัยน้อย นั่นคือ "การไม่มีเวลา" ฉะนั้น ความรู้ต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ส่วนใหญ่จึงเป็นไปตามทฤษฎีของต่างประเทศตามที่ตนใคร่ว่าเรียนมา ทั้ง ๆ ที่วิทยาการต่าง ๆ ได้ก้าวรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นอาจารย์ที่ใดทำการสอนมานานควรจะมีโอกาสไปพัฒนาความรู้ทางวิชาการในสาขาที่ตนรับผิดชอบระยะหนึ่งแล้วจึงกลับมาปฏิบัติงานสอนต่อไป งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

การวิจัยภายในประเทศ

จากการรายงานการวิจัยเรื่องระบบอุดมศึกษาไทยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นการเปรียบเทียบจำนวนอาจารย์ประจำที่ร่วม

¹ กุสุมา สนิทวงศ์ และพาวณี เจียรวานิช, "กิจกรรมคานการค้นคว้าและเผยแพร่ทางวิชาการในมหาวิทยาลัย," ปัญหาและบทบาทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย, (กรุงเทพฯ: หงษ์หุ่นส่วนจำกัดสิวพร, 2507), หน้า 115-117.

ทำงานวิจัยและจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมดในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยเฉลี่ยในช่วงปี 2510-2519 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์มีสัดส่วนอาจารย์ประจำเข้าร่วมทำงานวิจัย สูงถึงร้อยละ 84 ความแตกต่างของสัดส่วนระหว่างสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และหน่วยงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดลจึงมีความคั่นตัวในการวิจัยในระดับรองลงมา คือ ร้อยละ 30 มีอยู่มาก ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เปิดรับเฉพาะนักศึกษา ระดับสูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนั้นยังมีจำนวนอาจารย์ประจำสูงถึงร้อยละ 93 โดยเป็น อาจารย์ในระดับปริญญาโทและเอก ส่วนมหาวิทยาลัยมหิดลมีจำนวนอาจารย์ประจำร้อยละ 60 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีจำนวนอาจารย์ที่เข้าร่วมงานวิจัยร้อยละ 24 ซึ่งสูงกว่า อัตราเฉลี่ยเล็กน้อย¹

การศึกษาลักษณะหน้าที่การงานและผลึกภาพในการทำงานของอาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของ เปรมจิตต์ จีระพันธ์ และสายไสว ไวยเกษ พบว่า การวิจัยเป็นบทบาท ที่มหาวิทยาลัยดำเนินการได้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับบทบาทอื่น ๆ อีก 3 ด้าน² และจากการ ศึกษาที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒก็พบว่า 3 ใน 4 ของอาจารย์ทำการสอนโดยไม่ได้ทำ การวิจัยเลย³

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยเรื่องระบบอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี, 2522), หน้า 135

² เปรมจิตต์ จีระพันธ์, "การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะหน้าที่การงานของ อาจารย์ประจำในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), 79 หน้า (อัครสำเนา).

³ พิศมัย ศรีอำไพ, "การศึกษาเปรียบเทียบหน้าที่การงานของอาจารย์ใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 51-53.

การวิจัยของรพี สุวรรณะชญ พบว่า อาจารย์ให้ความสนใจในการปฏิบัติหน้าที่สอนมากกว่าหน้าที่อื่นเช่นเดียวกัน จากการสอบถามอาจารย์ 313 คน ในโครงการวิจัยนี้ อาจารย์เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 47) ไม่ได้ทำการวิจัยเลยไม่ว่าจะเป็นการวิจัยจากเอกสาร งานวิจัยสนามหรืองานวิจัยในห้องทดลองในระหว่างปี 2514 ถึงปี 2516 (ขณะที่ตอบแบบสอบถาม) ทั้ง ๆ ที่อาจารย์เหล่านั้นตระหนักดีว่างานวิจัยมีคุณค่าและมีความสัมพันธ์โดยตรงต่องานสอน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อาจารย์"ควร"ปฏิบัติงานวิจัยเพิ่มขึ้น โดยให้เหตุผลประกอบความเห็นโดยสรุปว่า งานวิจัยช่วยให้อาจารย์ค้นคว้าทันต่อเหตุการณ์และความก้าวหน้าทางวิชาการ ได้รับความรู้ใหม่ ได้ฝึกสมองช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ใ้ นำความรู้ที่มีอยู่ไปทดลองปฏิบัติและฝึกหัดจับประเด็น วิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ละเอียดขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยยังช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงมาประกอบการสอนดีขึ้น ได้ฝึกหัดทำงานอย่างมีระเบียบและมีเหตุผล กับทั้งสามารถนำผลวิจัยไปอ้างอิงเพื่อสนับสนุนการทำงานและเพื่อเพิ่มพูนชื่อเสียงและรายได้ ยิ่งไปกว่านั้น ผลงานวิจัยของอาจารย์ยังมีประโยชน์ช่วยส่งเสริมชื่อเสียงของแผนก คณะ มหาวิทยาลัย และประเทศชาติเป็นส่วนรวมได้อีกด้วย¹

การที่อาจารย์มีโอกาสปฏิบัติงานวิจัยน้อยหรือมิได้ปฏิบัติงานวิจัยเลยในระหว่างปฏิบัติหน้าที่สอน ทำให้เนื้อหาสาระของการสอนเน้นอยู่เฉพาะความรู้เชิงทฤษฎีซึ่งอาจารย์ได้รับการศึกษาอบรมจากต่างประเทศเท่านั้น ทั้งนี้ ถ้าหากอาจารย์มีโอกาสหรือให้ความสนใจปฏิบัติการวิจัยมากขึ้นควบคู่กับการสอน นอกจากจะช่วยให้อาจารย์ได้ฝึกฝนนำความรู้ไปทดลองปฏิบัติอันเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ นำทฤษฎีประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมไทยแล้ว ยังจะช่วยให้อาจารย์ได้ทราบความเปลี่ยนแปลง ปัญหา และแนวทางการแก้ไข้ปัญหาเพื่อประกอบการสอนได้ชัดเจนขึ้น รพี สุวรรณะชญ จึงได้เสนอแนะไว้ว่าในสรุปผลการวิจัยนี้ว่า ควรให้อาจารย์หยุดการสอนเพื่อทำการวิจัยเพิ่มขึ้น ส่งเสริมการพิมพ์งานค้นคว้า เพื่อให้อาจารย์

¹ รพี สุวรรณะชญ, อาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศไทย: บทบาทจริง บทบาทคาดหวังและความเครียดในชนบท, (กรุงเทพฯ: คณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2521), หน้า 32-33.

ค้นคว้าวิชาการใหม่ให้จริง ให้หัวหน้าภาควิชาที่สามารถทางวิชาการเป็นหลัก

จากผลการวิจัยที่เฝ้าดูมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยปฏิบัติ งานวิจัยกันน้อยมาก ทั้งนี้เพราะได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการสอน จึงสมควรที่ศึกษาต่อไปว่า อะไรเป็นสาเหตุหรืออุปสรรคตลอดจนปัญหาต่อการมีส่วนในงานวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัย ซึ่งก็สมควรวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

สำนักงานปลัดทบวง ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้ทำรายงานสรุปพบว่า ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 3 มหาวิทยาลัยมุ่งที่จะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ทั้งในด้านการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเท่าที่ ดำเนินการไปแล้ว พบว่าอุปสรรคในด้านการวิจัย มีดังนี้

1. งบประมาณสำหรับการวิจัยมีน้อย คณะจารย์ต้องสอนมากไม่มีเวลา สำหรับการวิจัย
2. คณะจารย์ยังขาดความสนใจและความสามารถในการวิจัย
3. ขาดการประสานงานระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้งานวิจัย
4. ยังขาดการวิจัยด้านสังคมศาสตร์
5. ไม่มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยเท่าที่ควร

การศึกษารายงานปัญหาในการทำการวิจัยของอาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผลงานวิจัยของ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะนั้น สรุปผลได้ว่า จากแบบสอบถามที่ส่งไปยังอาจารย์ในคณะวิทยาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์ รวม 3 คณะ จำนวน 375 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 91 ฉบับ จากคณะวิทยาศาสตร์ 72 ฉบับ จาก

¹ ทบวงมหาวิทยาลัย, กองแผนงาน, สารสนเทศเกี่ยวกับทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ (สิงหาคม 2518), หน้า 189.

คณะรัฐศาสตร์ 15 ฉบับ และคณะอักษรศาสตร์ 4 ฉบับ นั้น อาจารย์ร้อยละ 97.8 มีความเห็นพ้องต้องกันว่า มหาวิทยาลัยควรเป็นศูนย์กลางสำหรับการวิจัย ส่วนอาจารย์ร้อยละ 2.2 มีความเห็นว่ามหาวิทยาลัยไม่ควรทำวิจัยโดยให้เหตุผลว่าอาจารย์ควรจะทำการสอนเพียงอย่างเดียว และการวิจัยเป็นการหาเงินพิเศษของอาจารย์ โดยใช้เวลาราชการ ส่วนในด้านความสนใจในการทำวิจัยของอาจารย์นั้น จากแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับคืนมา 91 ฉบับ มีที่เคยทำการวิจัยในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาจำนวน 46 คน ไม่เคยทำการวิจัยมาก่อนจำนวน 45 คน และถ้าถือว่าผู้ที่ไม่เคยตอบแบบสอบถามคือผู้ที่ไม่เคยทำการวิจัยมาก่อนจะมีผู้ทำการวิจัยเพียง 46 คน ในจำนวนอาจารย์ทั้งหมด 300 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของอาจารย์ทั้งหมดเท่านั้น ซึ่งจัดว่าน้อยมาก จากการวิจัยนี้ยังพบว่า อุปสรรคของการวิจัยมีหลายประการ

1. เวลาที่ใช้เกี่ยวกับการสอนมากเกินไป เพราะอาจารย์ต้องใช้เวลาประมาณร้อยละ 76.3 ของเวลาทั้งหมดไปเพื่อทำการสอน แต่ใช้เวลาเพียงร้อยละ 13.2 หรือประมาณ 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในการทำวิจัย ซึ่งเวลาวิจัยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมงนี้น้อยเกินไปเพราะการทำวิจัยนั้น ต้องใช้เวลาในการอ่าน คิด และทำวิจัยมากพอสมควร
2. ความสามารถที่จะทำการวิจัยมีจำกัด เพราะจากสถิติในคณะทั้งสามพบว่า ในจำนวนอาจารย์ทั้งหมด 375 คน มีที่ได้รับปริญญาเอก 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ของจำนวนอาจารย์ทั้งหมด และจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา ผู้ที่ได้รับปริญญาเอกร้อยละ 63 ทำการวิจัยในขณะที่อาจารย์ได้รับปริญญาตรีเพียงร้อยละ 29 เท่านั้นทำการวิจัย
3. ขาดการสนับสนุนจากผู้นำนับถือและจากมหาวิทยาลัยทำการวิจัย มีอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามถึง 20 คน ใ้กระบู่ถึงปัญหาในข้อนี้
4. ขาดเครื่องมือและเครื่องอำนวยความสะดวกในการวิจัย อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามใ้กระบู่อุปสรรคโดยให้ความสำคัญลดหลั่นกันลงไปดังนี้คือ ขาดวารสารวิชาการ ขาดตำรา ไม่มีห้องทดลอง ห้องทำงานวิจัย ขาดบริการจากห้องสมุด ขาดพาหนะและเครื่องมืออื่น ๆ ฯลฯ
5. ขาดการสนับสนุนด้านการเงินอย่างเพียงพอที่จะทำวิจัยได้ด้วยความคล่องตัว จากการตอบแบบสอบถามปรากฏว่า การวิจัยส่วนใหญ่เรื่องหนึ่ง ๆ ใช้เงินต่ำกว่าหนึ่งหมื่นบาทมีเพียง 5 ราย เท่านั้น ที่ใช้เงินสูงกว่า 5 หมื่นบาทต่อการทำวิจัยหนึ่งเรื่อง แสดงให้เห็นว่างานวิจัยที่ทำเป็นงานวิจัยขนาดเล็กเกือบทั้งสิ้น ในจำนวนอาจารย์ที่เคยทำวิจัย 46

ราย มีเพียง 16 รายเท่านั้นที่ระบุว่าเงินที่ได้รับเพื่อทำการวิจัยเพียงพอ ส่วนอีก 30 ราย
ระบุว่าไม่เพียงพอ¹

การที่มหาวิทยาลัยไม่สามารถจัดหาทุนอุดหนุนการวิจัยให้อาจารย์ได้อย่างเพียงพอ
จนเป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้อาจารย์ทำการวิจัยได้น้อยนั้น ประสิทธิ์ คุลยาทร ได้ให้ความ
เห็นเพิ่มเติมว่า การที่อาจารย์มีรายได้น้อย และไม่มีผลประโยชน์เกื้อกูลอื่น ๆ นั้นเองที่ทำให้
อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องหันไปทำงานอย่างอื่นเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ซึ่งเป็นการคัดเวลาที่ควรทุ่มเท
ให้งานวิจัย และแม้บางครั้งผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนด้านการเงินก็ตามแต่ระบบการจ่ายเงิน
ล่าช้าทำให้การวิจัยดำเนินไปโดยไม่ไต่ผล อีกประการหนึ่งคือ มหาวิทยาลัยเน้นหนักในเรื่อง
การสอนระดับปริญญาตรีมาก จึงดึงหนักที่การสอนระดับปริญญาโท ซึ่งเป็นทางหนึ่งนำไปสู่
ความก้าวหน้าทางการวิจัย²

จากรายงานผลการสัมมนามหาวิทยาลัยครั้งที่ 1 กล่าวถึงสาเหตุที่งานวิจัยมีน้อย
เพราะอาจารย์ไม่สนใจงานวิจัย อาจารย์ไม่ได้รับการส่งเสริมจากมหาวิทยาลัย อาจารย์
มีชั่วโมงสอนมากจนไม่มีเวลาสำหรับการวิจัย อาจารย์ไม่ได้รับการศึกษาอบรมในเรื่อง
การวิจัย ขาดผู้นำการวิจัย ขาดการสนับสนุนทางการเงิน อุปสรรค ผู้ร่วมงานและความ
ช่วยเหลืออย่างอื่น³

จากรายงานการสัมมนาเรื่องการประชุมงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับส่วนราชการ
ที่วางแผนพัฒนา กล่าวถึงอุปสรรคของงานวิจัยว่า เป็นเพราะมหาวิทยาลัยยังไม่ถือว่างานวิจัย

¹ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ, "ปัญหาการวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," เอกสาร
การสัมมนา (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สมาคมสังคมนักศึกษาแห่งประเทศไทย, 2523), หน้า
94-103.

²ประสิทธิ์ คุลยาทร, "ปัญหาการวิจัยในมหาวิทยาลัย," จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใน
อุดมคติ (กรุงเทพฯ: สมาคมนักศึกษาแห่งประเทศไทย, 2510), หน้า 75-87.

³"นิตินักศึกษา การศึกษา และการวิจัย," รายงานผลการสัมมนาวิทยาลัยครั้งที่ 1
พ.ศ. 2509 (กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2510), หน้า 134-142.

มีบทบาทสำคัญในงานสอน จึงไม่อำนวยความสะดวกให้คณาจารย์ทำวิจัย เช่น ไม่ให้ผลตอบแทน ไม่มีโครงการวิจัย และไม่จัดเวลาให้วิจัยเพิ่มเวลา¹ สำหรับปัญหาเรื่อง "เวลา" นี้ กุสุมา สนิทวงศ์ และ พานี เชื้อยวาทิช โศกเสนาและท อาจารย์ควรมีเวลาว่าง คิดต่อกันนานพอที่จะใช้เวลาครุ่นคิดรวบรวมหลักฐาน โดยยกตัวอย่างดังต่างประเทศว่า เกาส์เสริมงานวิจัยโดยอนุญาตให้คณาจารย์พักการสอนเพื่อไปทำการวิจัยเพียงอย่างเดียว เป็นเวลานานถึง 6 เดือน ถึง 1 ปี² ซึ่งเรื่องนี้ ปวย อิงภากรณ์ สนิทวงศ์ มหาวิทยาลัยจอร์เจียจัดให้คณาจารย์ทำงานวิจัยมีชั่วโมงสอนน้อยลงหรือไม่ของทำการสอนในช่วงเวลาที่ทำการวิจัยคือ ได้มีโลกาสโลคาพักเพื่อทำการวิจัยอันเป็นธรรมเนียมที่ดีของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลก ตลอดจนจัดสรรทุนจากแหล่งต่าง ๆ มาให้เพียงพอเพื่อสนับสนุนงานคน³ ซึ่งตรงกับคความเห็นของ ม.ล.จิราญ นพวงศ์ ที่ได้เสนอไว้ในรายงานการสัมมนาเรื่อง จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า เนื่องจากความต้องการกำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศ จึงทำให้มหาวิทยาลัยต้องขยายกรรับนักศึกษา และต้องเปิดมหาวิทยาลัยใหม่ ๆ เพื่อรับนักศึกษาที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี เนื่องจากความจำเป็นดังกล่าว ทำให้คณาจารย์มีภารกิจในด้านการสอนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรี จึงไม่มีเวลาให้กับการค้นคว้าวิจัยหรือเขียนตำรา เป็นปัญหาที่หลาย ๆ ประเทศประสบอยู่ จึงได้เสนอวิธีแก้ปัญหาเพื่อให้คณาจารย์ได้มีเวลาให้แก่งการวิจัยเพิ่มขึ้น โดยให้คณาจารย์ที่มีโครงการวิจัยมีชั่วโมงสอนน้อยลง (10 ถึง 13 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) หรือให้พักการสอนเพื่อปฏิบัติงานวิจัยต่อกันเป็นภาคเรียน นอกจาก

¹คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "สรุปรายงานการสัมมนา เรื่องการประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานที่วางแผนและพัฒนา," รายงานการสัมมนา เรื่องการประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานที่วางแผนและพัฒนา (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2515), หน้า 12-16.

²กุสุมา สนิทวงศ์ และ พานี เชื้อยวาทิช, "กิจกรรมคณาจารย์ค้นคว้าและเผยแพร่วิชาการในมหาวิทยาลัย," ปัญหาและบทบาทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย กรุงเทพฯ: หางทุนส่วนจำกัดศิวัพร, 2507), หน้า 115-117.

³ปวย อิงภากรณ์, "งานที่ควรทำสำหรับบรรณศาสตร์," ที่ระลึกวันสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครบรอบ 41 ปี, (27 มิถุนายน 2518), หน้า 55.

นี้เป็นการรับผิดชอบต่อครูไทย เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย การถือเอาคุณวุฒิ ตำแหน่งการงาน¹
ในการทำวิจัยเป็นข้อพิจารณาอีกด้านหนึ่ง นอกเหนือจากการพิจารณาคุณวุฒิและบุคลิกภาพ

การสัมมนาภาคศาสตราจารย์สถาบัน ที่สถาบันเนติพัฒนบริหารศาสตร์ จัดขึ้นเป็นครั้งที่
ที่ 2 เมื่อวันที่ 12-13 กุมภาพันธ์ 2524 ที่เขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี ที่ประชุมเห็น
ว่าสถาบันฯ ควรจะปรับปรุงการบริการทางวิชาการ เงินอุดหนุนการวิจัย โครงการส่งเสริม
เอกสารและทำรายการให้ราชการไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ
และทุนการศึกษาอบรม การที่คณะ/สำนัก/สถาบัน จะทำการคัดเลือกมหาวิทยาลัยหรือสถาบัน
การวิจัยในเรื่องโครงการแลกเปลี่ยนนักวิชาการที่เข้าเกณฑ์จะรับ sabbatical
leave จะได้รับการพิจารณา sabbatical leave ที่ใดก็อย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่ม
พูนและขยายความรู้ของนักวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ²

จึงขอสรุปได้ว่า บทบาททางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยด้านการวิจัยยังไม่
เป็นที่สมบูรณ์เนื่องจากมีอุปสรรคดังต่อไปนี้

1. อาจารย์ชั่วโมงสอนมากอยู่แล้ว
2. ขาดการสนับสนุนทางการเงิน การลงทุน และอุปกรณ์
3. ขาดความสะดวกและความร่วมมือ
4. ไม่เป็นความถี่ ความชอบต่อการปฏิบัติราชการ
5. ขาดความรู้และทักษะในการวิจัย
6. ไม่เห็นความสำคัญของการวิจัยด้วยตนเอง

¹ Chirayu Navawongs, Prof., "Goals for Southeast Asian Universities: Some Aspects of the Goals of the Southeast Asian Universities," in ASAIHL (Bangkok: Association of Southeast Asian Institutions of Higher Learning, 1968), p. 73.

² รายงานการสัมมนาภาคศาสตราจารย์สถาบันเนติพัฒนบริหารศาสตร์ ครั้งที่ 2 (12-13 กุมภาพันธ์ 2524) ณ เขื่อนศรีนครินทร์วิโรฒ จังหวัดกาญจนบุรี เอกสารประชุม.

7. ขาดผู้นำในการวิจัย
8. ไม่มีเวลาวิจัยเพราะต้องใช้เวลาหาทรัพยากรอื่น ๆ
9. หวาดเกรงภัยอันเนื่องมาจากกาวิจัย
10. ขาดแรงจูงใจที่เป็นเงินและเกียรติยศ

สรุปผลการวิจัยภายในประเทศที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการเน้นให้เห็นความสำคัญของงานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยให้อาจารย์ได้ทำการวิจัย อุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การไม่มีเวลา งานวิจัยเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการคิดค้นและรวบรวมคความคึกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ผลงาที่สมบูรณ์และตรงตามกำหนดเวลา ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษาและผู้บริหาร จึงน่าจะรับพิจารณาปัญหาในเรื่องนี้และหาหนทางสนับสนุนเพื่อใ้หวังการอุดมศึกษาของไทยโลกาาหนดทิศเทียมกับต่างประเทศให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

การวิจัยในทางประเทศ

ประวัติและตามเป็นมาของการให้อาจารย์ไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ คำว่า sabbatical มีที่มาจากศัพท์ใช้ในคัมภีร์คริสตศาสนา คือ คำว่า sabbath อันหมายถึง "วันพระ" ในคริสตศาสนาอันเป็นวันที่ 7 ในสัปดาห์ ชาวยิวจัดวันนี้เป็นวันถือ เขาจะไม่ทำงานใด ๆ ทั้งสิ้นในวันนี้ โดยนับตั้งแต่หกโมง เย็นไปก่าเป็นวันใหม่ พระคัมภีร์แก้ไขใหม่ เรียกว่าวันนี้ว่า "วันชะบาโต"¹

จากตำนานในศาสนาจึงกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร มิได้เกี่ยวกับการศึกษาแน่นอน กล่าวคือ ในปีหนึ่งชาวยิวจะมี sabbatical year ซึ่งจะเป็นปีที่เขาจะ

¹ S.G.F. Brandon, Dictionary of Comparative Religion (New York: Charles Scribner's Sons, 1970), p. 544.

ปล่อยให้หาว่างจากการปลูกพืชพันธุ์ธัญอาหาร แต่จะไถกลับและบำรุงดินให้กลับสมบูรณ์เพื่อ
เตรียมไว้เพาะปลูกในปีต่อไป นักการศึกษาจึงได้นำหลักการนี้มาประยุกต์ใช้กับการศึกษา
ในเวลาต่อมาคือ การอนุญาตให้อาจารย์มหาวิทยาลัยหลังจากการที่ทำการสอนมาเป็น
เวลานานมีโอกาสไปฟื้นฟูความรู้กันสักทีหนึ่ง ทั้งนี้เพราะวิทยาการต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงอยู่
ตลอดเวลา อาจารย์จึงจำเป็นต้องช่วยขยายความคิดตามให้ทันกับเหตุการณ์¹

คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good) ได้ให้คำจำกัดความของการให้
อาจารย์ไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการว่า เป็นโครงการให้อาจารย์ที่ใดทำการสอนติดต่อกันเป็น
เวลานาน (มากกว่า 6 ปีขึ้นไป) ให้ทำการสอนเพื่อไปพัฒนาตนเองในสาขาที่ตนรับผิดชอบอยู่
โดยได้รับเงินเดือนครึ่งหนึ่งหรือเพิ่มจำนวน ทั้งนี้แล้วแต่มหาวิทยาลัยจะเป็นผู้กำหนด ภาย
เหตุผลถึงความมหาวิทยาลัยทั่วโลกจึงได้จัดให้ระบบให้อาจารย์ไปพัฒนาตนเองในสาขาที่ตน
รับผิดชอบอยู่ โดยเรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น sabbatical leave หรือ sabbatical
furlough หรือ sabbatical leave absence ส่วนคำว่า sabbatical
year เลิกใช้แล้วเนื่องจากปัจจุบันการให้อาจารย์ลาไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการอาจ
เป็นเพียงแค่ 6 เดือนไปก็ได้แต่หนึ่งปีก็อาจแตกต่างกัน²

สำหรับการอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา การให้อาจารย์ไปเพิ่มพูนความรู้
ทางวิชาการถือเป็นผลประโยชน์ตอบแทน (fringe benefit) สิ่งแรกที่มหาวิทยาลัย
จัดให้แก่อาจารย์เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้อาจารย์สนใจพัฒนาวิชาการ เพื่อประโยชน์ทาง

¹ Murphy Richard, " Definition and Purpose of Sabbatical
Leave," in Sabbatical Leave in American Higher Education, ed.
Walter Crosby Eells and Ernest V. Hollis (Washington: U.S.
Government Printing office, 19620, p. 5.

² Carter V. Good, ed., Dictionary of Education (New
York: McGraw-Hill Book Co., Inc., 1959), p. 424.

การศึกษาโดยส่วนรวม ตามประวัติการอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยบราวน์คิด
เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่มีการอนุญาตให้ศาสตราจารย์ลาพักการสอนเพื่อไปเพิ่มพูนความรู้ทาง
วิชาการ เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1880 และอีก 10 ปี ต่อมา (ค.ศ. 1890) วิทยาลัยเวลสลีใน
มลรัฐแมสซาชูเซตส์ จึงเริ่มไต่ทาง และในปี ค.ศ. 1900 พบว่า มีมหาวิทยาลัยอีก 5 แห่ง
เริ่มใช้ระบบนี้แต่ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าเป็นมหาวิทยาลัยใด สรุปว่าในต้นทศวรรษที่ 20
มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาใช้ระบบการให้ศาสตราจารย์ไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการรวม
7 แห่ง¹

ในปี ค.ศ. 1961 คณะทำงานของ U.S. Department of Health,
Education and Welfare ได้จัดทำแบบสำรวจมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา รวม
72 แห่ง เพื่อศึกษาว่ามหาวิทยาลัยเหล่านั้นมีระบบการให้ศาสตราจารย์ลาไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูน
ความรู้ทางวิชาการหรือไม่ ถ้ามีเริ่มใช้ตั้งแต่เมื่อใด และแต่ละมหาวิทยาลัยมีระเบียบกฎเกณฑ์
ต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เพราะเท่าที่ปฏิบัติกันมา การให้ศาสตราจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้
ทางวิชาการ เป็นเพียงประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมา ในสถาบันอุดมศึกษาเท่านั้น ผลการ
สำรวจปรากฏว่า มีมหาวิทยาลัยถึง 62 แห่งที่มีการใช้ระบบนี้ กล่าวคือ มีมหาวิทยาลัย 50
แห่ง เริ่มใช้ระบบนี้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1919 อีก 12 แห่ง เริ่มใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1920 ส่วน
อีก 10 แห่ง กลับว่าไม่เคยใช้ระบบนี้เลย ส่วนหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติส่วนใหญ่คล้าย ๆ กัน
จะแตกต่างกันในระเบียบข้อย่อย หลักเกณฑ์สำคัญที่พบสรุปไปคือ

1. คุณสมบัติของอาจารย์ที่จะลาไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ จะต้องเป็น
ผู้ปฏิบัติงานสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี บางแห่งจะกำหนดไว้ถึง 7 ปี หรือ 10 ปี แต่ไม่น้อย
กว่านี้

¹ Lewis B. Cooper, "Previous Historical Studies," in
Sabbatical Leave in American Higher Education, ed. Walter Crosby
Eells and Ernest V. Hollis (Washington: U.S. Government Printing
office, 1962), p. 6.

2. ตำแหน่งวิชาการที่ผู้สมัครอยู่ บางมหาวิทยาลัยจะอนุญาตเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์เท่านั้น ส่วนรองศาสตราจารย์มีโอกาสบาง ส่วนอาจารย์นั้นมีโอกาสอย่างมาก แต่มีบางมหาวิทยาลัยไม่จำกัดคุณสมบัติในข้อนี้

3. ในส่วนของเงินเดือนหรือค่าตอบแทน มากกว่าครึ่งหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่ตอบแบบสำรวจกำหนดใหญ่ที่ลาเพิ่ม 1 ปี ใ้ได้รับเงินเดือนเพียงครึ่งหนึ่งของเงินเดือนเต็ม แต่ค่าเพิ่ม 6 เดือน ก็จะได้รับเงินเดือนเต็ม ส่วนผู้ที่ลา ๑ ปี แล้วได้รับเงินเดือนเต็มมีน้อยมาก ส่วนที่กำหนดไว้เป็นอย่างดีอื่นก็มี เช่น ได้รับเงินเดือนสองในสามของจำนวนเต็ม หรือผู้ที่ได้รับเพิ่มจะต้องนำเงินส่วนนี้ไปจ้างอาจารย์มาสอนแทนขณะที่ตนลาอยู่

4. สัญญาหรือข้อยกเว้นที่อาจารย์คงปฏิบัติ คือ จะตกลงกลับมาปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัยอย่างน้อย 1 ปี บางแห่งอาจกำหนดไว้มากกว่านั้น¹

จากรายงานของคณะกรรมการมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา กล่าวไว้ว่า การให้อาจารย์มหาวิทยาลัยไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการมิใช่เพื่อประโยชน์ของอาจารย์เองแต่เพื่อประโยชน์ต่อการอุดมศึกษา เพราะการสอนในระดับอุดมศึกษาจะต้องกำหนดทันสมัย อาจารย์ซึ่งเป็นกิจสำคัญจึงต้องได้รับการขัดสนิมภายหลัง จากการถูกใช้งานมาเป็นเวลานาน และการให้อาจารย์ไปเพิ่มพูนความรู้ มหาวิทยาลัยไม่ควรถือเป็นเรื่องระดับชาติเท่านั้น แต่ต้องถือเป็นเรื่องระดับนานาชาติเสียทีเดียว คือ เปิดโอกาสให้อาจารย์ได้เดินทางไปต่างประเทศ เพื่อศึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการกับนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศซึ่งจะกระทำได้ในโอกาสที่ได้ลาพักการสอนนี้เอง มิใช่จากการใช้เวลาพักร้อน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Walter Crosby Eells and Ernest V. Hollis, ed., Sabbatical Leave in American Higher Education, (Washington: U.S. Government Printing, office, 1962), p. 1-11.

ประจำปีซึ่ง เป็นเรื่องของการพักผ่อน แต่การพักผ่อนนี้เป็นไปในทางสร้างเสริมปัญญาและเป็น
เรื่องของการวิชาการที่จำเป็นอย่างยิ่ง¹

คณะกรรมการคุ้มครองผลประโยชน์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งสหรัฐอเมริกา
ได้ให้การสนับสนุนการให้อาจารย์ไปปฏิบัติงานหรือเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการว่า เป็นสิ่งจำเป็น
ยิ่งต่อการอุดมศึกษาที่จะต้องกำหนด เป็นนโยบายและแผนของมหาวิทยาลัย มิฉะนั้นอาจารย์จะ
ไม่มีโอกาสสักเวลาไปทำการศึกษาวิจัยใดหากยังคง ครอบงำด้วยการสอนเป็นหลักสุด
ประจำอยู่ การกำหนดไว้เป็นระเบียบเช่นนี้ เป็นการสะดวกแก่ผู้บริหารในการตัดสินใจและ
เป็นประโยชน์ต่ออาจารย์เองในการตัดสินใจดังกล่าว นอกจากนี้การลาพักเพื่อซ่อมแซมสุขภาพ
ทั้งกายและจิตก็สมควรได้รับการพิจารณาและได้รับการคุ้มครองด้วย²

ในปี ค.ศ. 1972 ออกัส คับเบิลยู เอบล์ และโรเบิร์ต อี ทอมสัน
(August W. Eberle and Robert E. Thompson) ได้ทำการวิจัยและสรุป
ในตอนที่ sabbatical leave มีความสำคัญของการอุดมศึกษาเป็น
เวลานานเกือบศตวรรษแล้ว แต่อย่างไรก็ตามยังมีมหาวิทยาลัย 1 ใน 3 ของมหาวิทยาลัย
ทั้งหมดยังไม่มีการให้อาจารย์ลาไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ

ออกัส คับเบิลยู เอบล์ (August W. Eberle) กล่าวว่า Sabbatical
leave มีความสัมพันธ์กับอายุและชนชั้นกรรมในวัยประเพณีของสถาบันอุดมศึกษาคณะ นอก

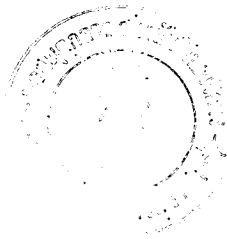
¹ A report of Committee of the Trustees of Columbia
University, made in 1907, quoted in Sabbatical Leave in American
Higher Education ed. Walter Crosby Eells and Ernest V. Hollis
(Washington: U.S. Government Printing office, 19620, p. 4.

² A Statement of Leaves of absence, "Bulletin of the
American Association of University Professors, September, 1967,
53: 5, 270.

สำหรับการให้อาจารย์ลาไปปฏิบัติงานหรือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการนั้นบอนไฮเมอร์ (Bornheimer) ให้ความเห็นว่า เป็นสิทธิ (right) และสิทธิพิเศษ (privilege) ของอาจารย์ทุกคนเพราะอาจารย์หรือนักวิชาการก็ต้องการเวลาพักผ่อนทั้งสมองและร่างกาย หลังจากปฏิบัติงานมาเป็นเวลานานพอสมควร การให้อาจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนสำหรับผู้บริหาร เกี่ยวกับการตัดสินใจและยังเกี่ยวข้องกับงบประมาณด้วย ดังนั้นการวางแผนที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อรักษาสภาพประโยชน์ของสถาบัน เพราะการอนุญาตให้อาจารย์คนหนึ่งลาโดยยังได้รับเงินเดือนตามปกติมหาวิทยาลัยต้องเสียเงินไปเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในบางมหาวิทยาลัยพยายามมิให้เกิดการสูญเปล่าโดยการหาอาจารย์มาสอนแทนผู้ที่ลาไป เพราะคาดว่าจะได้รับความรู้ใหม่ๆ จากผู้มาใหม่ในขณะที่เดียวกันก็คอยคนเก่าที่จะนำความรู้ใหม่กลับมา ในวงการอุดมศึกษาของอเมริกาคำหนดให้อาจารย์ที่ทำการสอนติดต่อกันมาเป็นเวลา 7 ปี ลาพักการสอนได้ แต่อาจได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษสำหรับผู้ที่อยู่เวลาให้แก่มหาวิทยาลัยและแก่นักศึกษาเป็นพิเศษ หรือผู้ให้มหาวิทยาลัยมอบหมายให้ทำงานวิจัยพิเศษ หรือได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนไปประชุมทางวิชาการ เป็นต้น พวกนี้ไม่ต้องรอให้ปฏิบัติงานครบ 7 ปี

เนื่องจากการให้อาจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการเกี่ยวข้องกับงบประมาณ ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องช่วยหาทางชักจูง องค์การให้ความช่วยเหลือต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้การสนับสนุนด้านการเงิน ในรูปของการให้อาจารย์มหาวิทยาลัยไปทำการวิจัยให้กับหน่วยงาน อันถือว่าเป็นการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนในขณะเดียวกันด้วย เพราะมหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่จะต้องรับใช้สังคม

ในส่วนของผู้บริหารนั้น บอนไฮเมอร์ เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องหาโอกาสไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ เช่นกันหลังจากที่ใช้เวลาไปกับการบริหารงานเป็นเวลานาน จำเป็นที่ต้องฟื้นฟู

พบทวนวิชาการ เพราะในที่สุดก็จะต้องกลับไปสอนหนังสือหลังจากสิ้นสุดวาระของการเป็นผู้บริหาร ผู้ที่อยู่ในระดับบริหารมักจะเป็นนักวิชาการระดับสูง เช่น ศาสตราจารย์ ฉะนั้นจึงมักใช้เวลาที่ลาพักไปกับการเดินทาง เพื่อศึกษาและวิจัยเป็นส่วนใหญ่

แนวโน้มใหม่ในวงการอุดมศึกษาของอเมริกาปัจจุบัน คือ จากที่กล่าวมาว่า ผู้บริหารเอง ก็จำเป็นต้องไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการในสาขาของตนเองเพื่อกลับไปสอน แต่อาจารย์ในระดับที่ต่ำลงมาที่ทำการสอนอยู่กลับกำลังตื่นตัวในการลาไปเข้าศึกษาในสาขาบริหาร เพื่อหาประสบการณ์และเพื่อศึกษาปัญหาทั้งด้านนโยบายและการจัดการ ทั้ง ๆ ที่จริงแล้วเขาทั้งหลายมิได้ต้องการจะก้าวไปเป็นนักบริหารแต่อย่างใด

หลักการอื่น ๆ ที่บอห์นไฮเมอร์เสนอไว้ก็คือ

1. การลาไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการเป็นเวลา 1 ปี ไม่ควรกระทำพร้อม ๆ กับการลาพักร้อนประจำปี นอกจากกรณีพิเศษซึ่งก็ไม่ต้องกระทบกระเทือนต่องานสอนประจำ
2. ผู้ที่ลาพักควรจะได้มีผลงานวิชาการพิมพ์เผยแพร่อย่างน้อย 1 ชิ้น
3. เพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียเวลาควรมีการจัดอาจารย์ทำการสอนแทนผู้ลาในระยะยาว
4. ผู้ที่ลาพักโดยได้รับเงินเดือนยังคงได้รับสิทธิในสวัสดิการอื่น ๆ ตามที่เคยได้รับอยู่ก่อน
5. การยื่นคำร้องเพื่อลาพักต้องกระทำล่วงหน้าเพื่อสะดวกในการพิจารณา
6. ห้ามรับงานหรือผลประโยชน์ตอบแทนจากที่อื่นขณะลาพัก
7. ผู้ลาไปศึกษาต่อโดยได้รับเงินเดือนคงต้องกลับมาทำงานใช้ตามสัญญา¹

¹Deane G. Bornheimer, Gerald P. Burns and Glenn S. Dumke,

"Sabbatical and Personal Development," The Faculty in Higher Education (Illinois: The Interstate Printers & Publishers, Inc., 1973), p. 187-195.

การวิจัยของ คอเออร์ที และเสวาร์ค มาร์แชลล์ (Daugherty, Hayward Marshall) ในปี ค.ศ. 1979 วิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ได้คำตอบที่ตรงกันว่า ควรให้สิทธิแก่ผู้บริหารในอัตราที่สูงกว่าอาจารย์ประจำ และพบว่ามีการใช้ sabbatical leave ในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 64.2 เป็นร้อยละ 73.3 โดยสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีอัตราสูงถึงร้อยละ 77.6 และว่าตำแหน่งวิชาการไม่ใช่เกณฑ์สำคัญในการพิจารณา ส่วนระยะเวลาที่ทำการสอนยังคงไม่ต่ำกว่า 6 ปี ส่วนใหญ่เห็นว่าสมควรให้ได้รับคำตอบแทนจากภายนอกได้ และให้ลาไปเพิ่มวุฒิได้ แต่ต้องกลับมาทำงานในขั้นที่เดิม ยังไม่อาจตกลงได้ว่าผลประโยชน์หรือคุณค่าของการให้อาจารย์ลาพักเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการนี้เกิดกับใครกันแน่ระหว่างตัวอาจารย์กับสถาบัน¹

Dunlap Diane Marie ได้ทำการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ของการใช้ sabbatical leave ในสถาบันอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี 1880 พบว่าระเบียบการให้อาจารย์ลาพักยังคงเป็นการจัดขึ้นตามประเพณีที่นิยมกัน เนื่องจากเล็งเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการอุดมศึกษาอย่างยิ่ง เรียกว่าเป็น academic customs ที่ต้องดำรงรักษาไว้และได้รับการคุ้มครองทั้งนี้รายละเอียดต่าง ๆ ของระเบียบเป็นเรื่องของแต่ละมหาวิทยาลัยที่จะกำหนดเองมิได้ออกเป็นกฎหมายของรัฐแต่อย่างใด²

ส่วนในประเทศอังกฤษ เอ เอช ฮอลเสีย์ และมาร์ตินโทรว์ (A.H. Halsey and Martin Trow) ได้วิจัยเรื่อง sabbatical leave ปรากฏว่าเป็นผลที่ยอมรับและใช้กันอยู่ในมหาวิทยาลัยโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าผลงานวิจัยเท่านั้นที่จะสร้างชื่อเสียงให้แก่อาจารย์หรือผู้วิจัย จากปากต่อปาก และจากผลงานที่พิมพ์เผยแพร่ ส่วนการ

¹ Daugherty, Hayward Marshall, Jr. "Sabbatical Leaves in Higher Education, 1979. Dissertation Abstracts International 41 (February, 1981): 3441-A.

² Dunlap, Diane Marie, Ph.D., "Sabbatical Leave Practices and the Changing Law," Dissertation Abstracts International 41 (February 1980): 3441-A-3443-A.

อนุญาตให้อาจารย์/นักวิจัยไปเสนอผลงานในต่างประเทศก็เป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และของประเทศ นอกจากนี้การให้อาจารย์ลาพักเพื่อทำการวิจัยเป็นสิ่งจำเป็น เพราะบางครั้งแหล่งข้อมูลตลอดจนเครื่องมือไม่อาจหาได้จากมหาวิทยาลัยที่สอนอยู่จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการไปค้นคว้า ระยะเวลาหนึ่ง เพื่อความสมบูรณ์แห่งการวิจัย¹

เซอร์ เจมส์ เมท์ฟอร์ด (Sir Jane Mountford) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการให้อาจารย์ลาไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการอุดมศึกษา การสอนแม้แต่เพียง 2-3 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ ก็อาจทำให้อาจารย์ไม่สามารถขยับตัวไปไหนได้ถ้าไม่รู้จักวางแผนให้พอ ผู้บริหารเองก็ต้องจัดเวลาให้กับตัวเองอย่างรอบคอบ เพราะยิ่งตำแหน่งสูงก็มีความรับผิดชอบสูงตามไปด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยควรใช้เวลา 1 ใน 3 เพื่อการวิจัยจึงควรมีเวลาปลอดจากการสอน แต่ตามข้อเท็จจริงอาจารย์ส่วนใหญ่ก็ใช้เวลาพักร้อนทำการวิจัยค้นคว้า

อาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษปัจจุบันนิยมลาไปศึกษาต่อหรือใช้เวลาไปกับการเดินทางไปต่างประเทศในฐานะอาจารย์แลกเปลี่ยนหรืออาจารย์รับเชิญ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในประเทศกำลังพัฒนา หรืออาจพูดได้ว่าทั่วโลกทั้ง เอเชีย ยุโรป และอเมริกา แม้การให้อาจารย์ลาไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการจะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการศึกษาของอังกฤษแต่ก็มีได้ถือว่าเป็นสิทธิของอาจารย์ที่จะได้รับทุกคนไป แต่จะมีการพิจารณาให้เป็นราย ๆ ไปซึ่งต่างจากของอเมริกา และบางคนอาจได้รับอนุญาตให้ลาได้มากกว่า 1 ครั้งในช่วง 7 ปีของการทำงาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลงานที่เสนอต่อมหาวิทยาลัยและในบางกรณี อาจได้รับอนุญาตให้ลาได้ถึง 2 ปี เช่น ไปเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ มหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษสนับสนุนการให้อาจารย์เดินทางไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ A.H. Halsey and Martin Trow, The British Academics, (London: Faber & Faber Press, 1971), pp. 336-339.

สอนในต่างประเทศทั้งยังพยายามหาทุนให้ด้วย¹

สำหรับมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ ได้รับนโยบายให้อาจารย์ได้พักการสอนเพื่อไปทำงานวิจัย ทั้งนี้เพราะตระหนักในความสำคัญของการวิจัยต่อการอุดมศึกษา โดยเฉพาะระดับหลังปริญญาตรี ดังนั้นจึงให้มหาวิทยาลัยโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการสนับสนุนสูงกว่าระดับปริญญาตรีรับนโยบายนี้ไปปฏิบัติ ส่วนมหาวิทยาลัยที่สอนแค่ปริญญาตรีก็ยังคงเน้นเรื่องการสอนอยู่จึงไม่บังคับใช้² และอาร์ แอลฮวง แห่งมหาวิทยาลัยมาลาชา ก็ได้เสนอให้มหาวิทยาลัยอนุญาตให้อาจารย์ลาไปศึกษาเพิ่มพูนความรู้ โดยเรียกว่า "study leaves" เป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือนทุก 3 ปีที่ปฏิบัติงานติดต่อกันมาโดยได้รับเงินเดือนเต็มและให้มหาวิทยาลัยออกค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางให้ด้วย³

ผลงานวิจัยตลอดจนบทความเกี่ยวกับการให้อาจารย์ไปปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการของต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาคณาจารย์โดยให้โอกาสอาจารย์ลาพักการสอนไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อความสำเร็จก้าวหน้าของการอุดมศึกษา และเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพทางการสอนของอาจารย์ ถ้าปราศจากผลงานวิจัย

¹ Sir James Mountford, British Universities (London: Oxford University Press, 1979) p. 123-125.

² F. Darupan, Ph.D., "Goals for Southeast Asian Universities: Goals for Southeast Asian Universities," in ASAIHL (Bangkok: Association of Southeast Asian Institutions Of Higher Learning, 1968), p. 152.

³ R.L. Huang, Prof., "Goals for Southeast Asian Universities: Balancing Research and Teaching in the Universities," in ASAIHL (Bangkok: Association of Southeast Asian Institutions of Higher Learning, 1968) p. 126.

ของอาจารย์แล้ว โลกคงไม่มีวันที่จะเจริญรุ่งเรืองทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีที่ราบเท่าทุกวันนี้ อาจารย์ คือ ผู้ที่จะประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่างๆ ให้แก่นิสิตนักศึกษาที่จะต้องออกไป เป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีความรู้กว้างไกล จะเห็นได้ว่าทั่วโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของการวิจัยและสนับสนุนให้อาจารย์มหาวิทยาลัยได้มีโอกาสปฏิบัติการวิจัยในด้านนี้โดยการให้ลาพัก การสอน เพื่อไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการในสาขาที่ตนรับผิดชอบอยู่

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย